

Ärendenummer
TRV 2022/140713
Motpartens ärendenummer
M2022/02272

Dokumentdatum
2023-02-06

Konfidentialitetsnivå

Mottagare
Miljödepartementet
Rättssekretariatet
Frida Rudsander
Alexandra Venander

Kopia till
Ärendeberedning Planering
Webb- och projektstöd
Diariet

Remiss – Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet

Trafikverket har inga invändningar mot att en möjlighet införs som medger längre arbetstid än tio år för vattenverksamhet. Trafikverket lämnar synpunkter och förslag kring förslaget om obligatorisk omprövning efter tjugo år.

Trafikverkets synpunkter

Trafikverket bedriver regelbundet en mängd olika vattenverksamheter och äger och förvaltar en stor mängd vattenanläggningar. Trafikverket har regelbundet även rollen som sakägare i olika mål om vattenverksamhet.

Förlängd arbetstid

Behov av en förlängd arbetstid för vattenverksamhet förutses inte uppstå i Trafikverkets projekt. Det är visserligen inte otänkbart att byggandet av vissa stora, tekniskt komplicerade projekt, såsom stora undermarksanläggningar för väg- och järnvägstrafik, kan pågå under mer än tio år, men då vattenverksamheten oftast utgör en begränsad del i dessa projekt bör det inte finnas behov av en längre arbetstid för vattenverksamheten. Trafikverket kan heller inte se att föreslagna ändringar skulle innebära några nämnvärda negativa konsekvenser för Trafikverkets verksamhet och anläggningar i rollen som sakägare.

Obligatorisk omprövning efter 20 år

Huvudsyftet med det nu remitterade förslaget med nya bestämmelser är att ge en möjlighet att meddela tillstånd till vattenverksamhet som förutses behöva en längre arbetstid än tio år. Förslaget har till stor del föranletts av det specifika behov av längre arbetstid som finns avseende SKB:s ansökan om slutförvar för kärnbränsle. I tillägg till förslaget om möjlighet till längre arbetstid föreslår utredningen dock även att möjligheten ska förenas med en

Ärendenummer
TRV 2022/140713
Motpartens ärendenummer
M2022/02272

Dokumentdatum
2023-02-06

obligatorisk omprövning vart tjugonde år som den i tillståndet angivna arbetstiden löper.

Det är inte utrett varför det överhuvudtaget finns en arbetstidsbegränsning i miljöbalken, och det kan därför vara svårt att förstå vad konsekvenserna blir av att denna tid förlängs. I promemorian (s.16) redovisas att motsvarande bestämmelser om arbetstid fanns i äldre vattenlagstiftning:

Enligt 1918 års vattenlag bestämde vattendomstolen en viss tid inom vilken arbetet skulle vara fullbordat. I regel skulle tiden inte överstiga tio år (11 kap. 63 § ÄVL). I samband med 1983 års vattenlag ändrades bestämmelserna om arbetstid. Enligt 13 kap. 47 § VL skulle det i domen för vattenföretaget alltid bestämmas en arbetstid om domen innefattade utförande av arbeten i vatten. En reglering av arbetstidens maximala längd i lagstiftningen ansågs inte nödvändig. I stället skulle arbetstidens längd bestämmas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. De ersättningsberättigade sakägarnas rätt ansågs tillgodosedda i tillräcklig mån genom bestämmelserna om att tillståndshavarna måste iaktta vissa tidsfrister i fråga om den ersättning som fastställts (prop. 1981/82:130 s. 542).

Av förarbetena till VL förefaller bestämmandet av en arbetstid hänga ihop främst med ersättningsberättigade sakägares rätt, snarare än att vara motiverat utifrån allmänna intressen. I utredningen jämförs bestämmelsen om arbetstid med bestämmelsen om igångsättningstid i 22 kap. 25 § MB, vars syfte är att ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska bygga på att bästa möjliga teknik tillämpas. Utredningens slutsats att bestämmelserna påminner om varandra saknar dock stöd i vad som faktiskt redovisats om syftet med de olika bestämmelserna. Det kan därför vara så att förslaget i den del det avser obligatorisk omprövning saknar egentligt samband med det som avses regleras genom bestämmelsen om arbetstid och att en omprövningsskyldighet i själva verket är att gå betydligt längre i reglerande riktning än vad som behövs för ändamålet. Om uppdaterade miljövillkor för den tillståndsgivna vattenverksamheten anses vara nödvändiga under ett tillstånds livslängd finns redan möjligheter i MB att få en sådan prövning till stånd.

Trafikverket konstaterar att ett alternativ till det nu remitterade förslaget skulle vara att helt enkelt ta bort maxgränsen på tio år i 22 kap. 25 MB och istället låta arbetstiden vara en fråga att bestämmas av domstolen utifrån omständigheterna i varje särskilt fall. Detta skulle uppnå det angivna syftet med lagändringen och skulle även motsvara tidigare lydelse i 1983 års

Ärendenummer
TRV 2022/140713
Motpartens ärendenummer
M2022/02272

Dokumentdatum
2023-02-06

vattenlag.¹ Några ytterligare ändringar eller följdändringar skulle inte behövas med ett sådant förslag.

Trafikverket anser att en obligatorisk omprövning av vattenverksamhet, även om det i detta fall endast skulle träffa verksamheter med extremt speciella förutsättningar, behöver föregås av en mer noggrann analys. I en sådan analys kan det exempelvis behövas tas i beaktande om det har betydelse att ett tillstånd för så stora projekt som det kan vara fråga om när arbetstiden uppgår till mer än 10 år, sannolikt föregåtts av en tillåtlighetsprövning i särskild ordning.² Det kan även behövas betänkas hur gränsen mellan vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet har dragits i en prövning, eftersom det är möjligt för domstolen att i särskilda fall välja att utsträcka prövningen i ett vattenmål till att omfatta också sådan påverkan som inte har samband med vattenverksamheten utan härrör från projektet i övrigt (för vilket tillståndsplikt normalt sett inte föreligger). Ska villkor avseende miljöpåverkan som härrör från den miljöfarliga verksamheten kunna ändras i en obligatorisk omprövning föranledd av en utökad arbetstid? Och hur påverkas eventuellt möjligheten att förena tillstånd med prövotidsvillkor av införandet av en omprövningsskyldighet?

Generellt kan konstateras att det råder en avgörande skillnad mellan vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet i det att vattenverksamheten ofta får till följd att ett nytt naturtillstånd inträder som sedan bibehålls. I förarbetena till MB anges detta som skäl till att det inte är lämpligt att tidsbegränsa tillstånd till vattenverksamhet.³ Enligt samma logik är det inte självklart att en omprövning ska ske även om byggskedet för en verksamhet som omfattar vattenverksamhet pågår under osedvanligt lång tid. Det kan vidare noteras att den obligatoriska omprövning av miljötillstånd som nu är på förslag att införas i miljöbalken (SOU 2022:33) har bedömts inte vara lämplig att införa för vattenverksamhet. En anledning till att utredningen inte föreslagit att vattenverksamhet ska omfattas av omprövningsskyldigheten är att viss vattenverksamhet, exempelvis bortledning av grundvatten från en tunnel eller annan infrastruktur, måste vara permanent eftersom anläggningen behöver vara beständig.⁴ Vattenverksamheten kan inte i ett

¹ Lydelsen i 13 kap. 47 § andra stycket VL var " Avser tillståndet arbeten för företaget, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda (arbetstid)."

² Enligt 11 kap. 23 § MB ska tillstånd lämnas till vattenverksamhet som prövats i särskild ordning (ex.vis i en planprocess enligt vägagen eller lagen om byggande av järnväg)

³ Prop. 1997/97:45 s 204 Del 2

⁴ SOU 2022:33 avsnitt 5.1.3

Ärendenummer
TRV 2022/140713
Motpartens ärendenummer
M2022/02272

Dokumentdatum
2023-02-06

sådant fall förändras eller upphöra utan risk att infrastrukturanläggningen förlorar sin funktion.

Om nya 24 kap. 13 a §

Om en omprövningsskyldighet ändå införs anser Trafikverket att det är viktigt att det framgår av bestämmelserna att skyldigheten endast omfattar villkoren och inte tillåtligheten. Detta kan tydliggöras i formuleringen av ansökningsskyldigheten i första stycket (se tillägg/ändringar i gult):

En tillståndshavare verksamhetsutövare som har ett tillstånd till vattenverksamhet där arbetstiden enligt 22 kap. 5 § andra stycket har bestämts till en längre tid än tio år ska inom tjugo år från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft ansöka om omprövning av de villkor som gäller avseende tillståndet i den del tillståndet avser återstående arbeten för vattenverksamhet.

Detta stycke (och resten av andra stycket om att ny ansökan ska ges in inom ytterligare tjugo år) kan möjligen passa bättre in i MB:s systematik om den placeras som en egen paragraf i 11 kap., där det i 27 § redan finns skyldighet för verksamhetsutövare att ansöka om omprövning (moderna miljövillkor).

När det gäller den föreslagna bestämmelsens tredje stycke passar detta systematiskt att vara kvar i 24 kap, eftersom det i likhet med befintliga 13 § anger tillståndsmyndighetens befogenheter vid prövning av en ansökan om omprövning. Frågan är dock om det då behövs någon ny paragraf i 24 kap, eftersom 13 § 2 borde kunna fungera även för ansökningar föranledda av den nya omprövningsskyldigheten.

I detta ärende har generaldirektör Roberto Maiorana beslutat. Nationell samordnare Vatten, Björn Sundqvist, har varit föredragande. Samråd har skett med verksjurist Anna-Pia Johansson, miljöspecialist Johanna Alfredsson och verksamhetsområdeschef Stefan Engdal. I den slutliga handläggningen har enhetschef Malin Kotake och utredningsledare Veronica Molin deltagit.

Roberto Maiorana
Generaldirektör

Ärendenummer
TRV 2022/140713
Motpartens ärendenummer
M2022/02272

Dokumentdatum
2023-02-06

Björn Sundqvist
Nationell samordnare Vatten

Bjorn.sundqvist@trafikverket.se
Direkt: 010-123 51 34
Mobil: 070-762 34 09

Trafikverket

Adress: Trafikverket 172 90 Sundbyberg
Besöksadress: Solna strandväg 98 Solna
Telefon: 0771-921 921
trafikverket.se

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2022/140713, Motpartens ärendenummer M2022/02272, Dokumentdatum 2023-02-06, Dokumenttyp BREV. Konfidentialitetsnivå.[Konfidentialitetsnivå]

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.